

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Меглена Иванова Плулгчиева-Александрова

и ЧЛЕНОВЕ:

1. Валентин Илиев Василев

Рособщественнически изследвания на свет

2. Валери Павлов Стършелов

3. Васил Тодоров Калинов

4. Георги Аврамов Димов

5. Дончо Свободанов Атанасов

6. Евгения Пенков Еков

С особено внимание; не тръгваме втората част на доклада.

7. Едвин Стефанов Сигарев

С особено внимание; излезе от първата част, забележки по втората част.

8. Илия Петков Данов

не видях умението в работата

9. Лорета Методиева Николова

С особено внимание; излезе от първата част, на втората част излезе заедно с докладника.

10. Орлин Върбанов Драганов

не видях умението в работата

11. Петър Петров Слабаков

12. Спас Димитров Станкев

13. Стефка Стефанова Наумова

14. Емер Есеки Емер

0.4 за 11 страни

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

по отношение на доклада на временната парламентарна комисия по проблемите на водоснабдяването на град София и изграждането на обекта Джерман - Скакавица

Долуподписаните членове на комисията са принудени да изразят своето особено мнение въз основа на следните възражения:

1. В първа част от доклада отнасяща се до причините за кризата във водоснабдяването на град София:

1. В доклада се говори за дефицит на водния баланс на София, използван като аргумент за необходимостта от прехвърляне на допълнителни водни количества от Рила. Тази необходимост е **недоказана**. Напротив, редица изследвания сочат, че София която сред столиците на Балканския полуостров разполага с най-голям воден резервоар (многогодишният изравнител яз. Искър) има достатъчно водни ресурси, задоволяващи нуждите ѝ поне до 2030 г. Става дума не за дефицит, а за **разхищение** на водните наличности.

2. Не е посочена отговорността на НЕК и неговото подразделение „Язовири и каскади“, което стопанисва яз. Искър и неговите водопускови механизми и което измерва източваните количества вода. Редица факти поставят под съмнение достоверността на данните подавани от „Язовири и каскади“ към НСВ. Има сериозни разминавания в информационните масиви на НЕК, който контролира източването на язовира и Института по хидрология и метеорология, който контролира притока и е повече от показателно, че данните на НЕК почти винаги са занижени. Тази неяснота създава възможност за нерегламентирано изтакане на вода, която далеч надвишава лимитите. Например през м. март 1994 г. притокът в язовира е 71.9 млн. куб. м, а нивото бележи покачване само с 40 млн. куб. м. Следователно за този месец са изразходвани не само 20.3 млн. куб. м съгласно лимита, а около 10 млн. куб. м повече. Прави впечатление, че и при яз. Искър и при бент Панчарево източването се контролира от институциите, които **имат интерес** да бъде изпусната повече вода: НЕК и Кремиковци АД. Техният интерес е взаимен: Кремиковци може да изразходва повече вода за промишлени нужди, а НЕК може

да я изтака от яз. Искър към бент Панчарево навъртайки по този начин електроенергия чрез ВЕЦ „Кокаляне“ както и е ставапо дълги години.

3. Отговорността и вината на столичния кмет Янчулев е силно преувеличена. Ако кметът е безспорно виновен за това, че не е предприел спешни мерки за ограничаване на водопотреблението, когато перспективите на водната криза са били очевидни и че не е направил достатъчно за абсолютно необходимия ремонт на определени участъци от водоснабдителната мрежа, то не той определя водните лимити на столицата и не той отговаря за тяхната стратегическа обвързаност с нивото на яз. Искър, прогнозите за притока и ред други фактори.

4. Не е посочена отговорността на Държавни съвет, който със специално постановление от 1987 г. разрешава да се приемат сгради без водомерни инсталации. Също така не се отчита факта че и до 1989 г. не са предприемани нужните мерки за ремонт на водопроводната мрежа и че използването на водите на яз. Искър не по предназначение и в противоречие на Наредба 9/20.10.1987 г. на Комитета за териториално и селищно устройство, е дори далеч по-драстично. Например, през 1989 г. само за Кремиковци са източени над 90 млн. куб. м вода далеч над реалните необходиминости на комбината. Вместо това докладът цели да създаде впечатлението, че до 1990 г. всичко свързано с водоснабдяването на София е било наред и бедите следват оттам нататък.

II. Долуподписаните народни представители изцяло не приемат втората част от доклада, отнасяща се към проблемите по строежа на деривация Джерман - Скакавица. Нашите възражения са следните:

1. Строящата се в момента деривация е част от проекта ВК „Рила“ срещу който още през есента на 1989 г. бе организирана подписка, която доведе до побоя над активисти на НС Екогласност пред Кристал и до първата масова демонстрация срещу режима на Т. Живков. Проектът е спрял с решение на НС, което **не е отменено**, и с Указ 137/1990 г. на Държавния съвет. Твърденията на служебния премиер Ренета Инджова и на сегашния министър Дончо Конакчиев, че става дума за друг различен проект, просто не отговарят на истината. Строи се част от западната деривация на ВК „Рила“, като се използват вече изсечени и прокопани трасета и разликата е единствено в диаметъра на тръбите - 1.60 вместо 2.40 м. Този факт не се отрича дори от председателя на т. нар. Обществен комитет за подобряване водоснабдяването на София - инж. Г. Хитров., който е най-

заинтересован от довършването на ВК „Рила“. Във в-к Пари от 16.01.1995 г. той пише: „Истината, известна на всички е, че водопроводът Джерман - Скакавица принадлежи към западната деривация, която е част от ВК „Рила“. Акциите за налагане строежа на ВК „Рила“ съвпадат по време с безотговорното източване на яз. Искър и падането на нивото му до и под критичния минимум през 1990 - 1991 г. и през 1994 г. След неуспешната акция на т. нар. „Обществен комитет“ бе необходима друга по-силна „аргументация“ за изграждането на обекта. Последващата несъгласуваност в действията на институциите, организациите и учрежденията, имащи отношение към разпределението и ползването на водите на яз. Искър, доведе до там, че в края на 1994 г. нивото на водата в язовира стигна почти мъртвия му обем. Има основание да се счита, че тази безотговорност е съвсем тенденциозно провокирана. Всичко това доведе до въвеждане на изключително тежък воден режим, който допълнително повиши психозата и градуса на напрежение сред софиянци. Притиснато от създадената ситуация правителството на г-жа Инджова приема ПМС 285, с което стартира изграждането на западната деривация Джерман - Скакавица. Може с основание да се предполага, че създаването на кризисна ситуация с водоснабдяването в София и въвеждането на воден режим, цели силовото налагане на строежа на ВК „Рила“, за което отдаван се борят институции като НЕК, „Енергопроект“ и „Водоканалпроект“.

2. Строежът на деривацията, започнат съгласно постановление No 285 на служебния кабинет и решение съгласно протокол No 6 на сегашния министерски съвет е **незаконен**, тъй като противоречи на чл. 20 и чл. 23а от действащия Закон за опазване на околната среда. Следователно бруталните действия на полицията на 08.02.1995 г. са били в подкрепа на едно **незаконно** решение на правителството, което протестиращите граждани на Сапарева баня са се опитвали да предотвратят. Освен това във връзка със законността на строежа е заведено дело във Върховния съд, чието решение правителството на Жан Виденов, не е благоволило да изчака.

3. Въпреки уверенията на последните две правителства строежът на деривацията Джерман - Скакавица **не решава** проблемите с водната криза в столицата. Уж отговорните изявления от страна на ГУСВ, че от тази деривация могат да се вземат годишно 18 млн. куб. м от пролетното снеготопене, нямат нищо

общо с реалността. 18 млн. куб. м е **общото количество**, което може да бъде прихванато от **цялата** деривация. Част от нея обаче е построена още през 1987 г. и прихванатите 10 - 12 млн. куб. м отдавна вече текат към водосбора на яз. Искър. Още през 1990 г. анализите на Института по водни проблеми и Института по хидрология и метеорология ясно посочват, че от западната деривация могат да се вземат 8 млн. куб. м при средна година и 4 млн. куб. м при 95 % суха година. Последното изследване, проведено от експертна група от хабилитирани специалисти от четири института на БАН и завършено на 21.02.1995 г. сочи следните данни: общ средногодишен отток на прихванатите реки - 10.6 млн. куб. м, а при 95 % суха година - 6.7 млн. куб. м; при максимално възможният коефициент на уловимост 90 % годишните водни обеми, доставяни целогодишно по връзката за яз. Искър възлизат в средна година на 9.5 млн. куб. м, а в 95 % суха - 6 млн. куб. м. Пролетните води, които според проекта единствено подлежат на прихващане, са около 60 % от тези количества. Това означава, че през суха година, каквато се очертава 1995 г., към водосбора на яз. Искър ще потекат не повече от 3.6 млн. куб. м. Като се има предвид, че без режим средно необходимите количества вода за София са около 20 млн. куб. м месечно, а с режим - 14.5 млн. куб. м месечно, то тази вода ще задоволи нуждите на столицата без режим за около пет дни, а с режим за около седмица. Абсолютно лишена от основания е изразената пред народното събрание от премиера Жан Виденов презумпция, че тази „глътка свежа вода“ била необходима, за да се разрежи наситената с кал и манган вода от стигналия критичния си минимум яз. Искър. От тази деривация може да се очаква вода чак в края на май и през юни, т. е. тогава настъпва пролетното снеготопене на кога 1500. До тогава обаче в язовира вече ще са постъпили около 100 млн. куб. м вода от неговия собствен водосбор. Цената на тази „глътка свежа вода“, която е (засега) 150 - 170 млн. лв., е твърде висока като се има предвид, че ако тези пари бяха насочени към други алтернативни водоизточници (подземни води, прихващания на витовски реки, прехвърляне на води от яз. Белмекен и много др.) със същите средства биха могли да се осигурят поне десет пъти по-големи водни количества за София.

4. Проектът Джерман Скакавица, както и целият проект ВК „Рила“, е плод на остаряло антиекологично и грандоманско мислене, характерно за предходната

епоха. Осъществяването на проекти, при което човек грубо се намесва в уравновесените природни системи, „обръща“ реки и отнема води от техните поречия, винаги струват твърде скъпо на бъдещите поколения. Доказателствата за това могат да бъдат видени на територията на бившия Съветски съюз, където благодарение на подобни проекти огромни територии са превърнати в пустини. Презумпцията, съгласно която ние губим „излишни води“, които изтичат в Гърция, е несъстоятелна. Първо в природата излишни води няма. Без пролетните оводнявания на речни тераси, нивото на подпочвени води в региона неминуемо ще спадне катастрофално. Само в следствие на построената вече част на деривацията нивото е спаднало от 0.5 м на 8 м, а дебитът на , минералния извор е намалал. Второ - ако гърците имат няколко язовира по поречието на Струма и Места, то е редно да се запитаме, защо ние нямаме нито един такъв от Дупница до Петрич - а ако някога ги построим, защото са крайно необходими за страдащата от жесток воден недостиг Пиринска Македония, то с какво ще ги пълним, след като водите бъдат предварително отнети и пренасочени. Трето - решаването на водния проблем на София е двустепенна задача, която трябва да се реши по следния начин: първо да се установи дали имаме налице реален воден дефицит или просто безотоланственост и разхищение, второ да се открият и използват наличните водоизточници в Софийско поле и от склоновете на Витоша и Стара планина към него и **едва на последно място**, след като всички възможности бъдат изчерпани, да се мисли за прехвърляне на води от други поречия. Антилогиката на проекта ВК „Рила“ започва с мотивиране на крайно съмнителните възможности за прехвърляне на водни количества към София, без да се обосновава **необходимостта** от такова прехвърляне. Може лесно да се докаже, че София, която има най-големия воден резервоар на Балканския полуостров и която черпи рекордни количества вода на глава от населението (над 600 л), на практика не се нуждае от нови водни количества, а от ограничаване на тяхното разхищение и от рационалното им и стратегически обосновано стопанисване. Тази теза между впрочем е научно обоснована в становището на повече от тридесет научни работници, специалисти по водни проблеми, изпратено до правителството и народното събрание. Същото становище, позовавайки се на точни данни, доказва, че и без отнемане на води за София, наличният отток в региона не е достатъчен за

да покрие водопотреблението на селищните системи в подножието на Западна Рипа, възлизащо на 352 млн. куб. м годишно - като дефицитът е около 37 млн. куб. м годишно.

5. Строежът на Джерман - Скакавица е определено антиекологичен. Последствията ще бъдат осушаване на склоновете на планината над котата на тунелните деривации, които ще играят ролята на дренажи. Без съмнение може да се очаква осушаване и под котата на събирателните канали, свързано с понижаването на почвената влага под необходимия минимум, което ще предизвика масови изсъхвания на горите от зимен дъб, ела, бор и др. Може да се очакват също вредни въздействия върху водните екосистеми, съществува също опасност от повишаване радиоактивността на водите, т. к. тунелите преминават през уранови рудопроявления и находища.

6. Твърденията в доклада, че ако е нямало Инициативен комитет е нямало да има гражданско неподчинение и гражданско недоволство са абсолютно несъстоятелни. Инициативният комитет се създава като такъв на 22.12.1994 г. Преди неговото създаване е имало редица прояви, които по своята същност са повишили градуса на напрежението (може би това съзнателно се е целяло от някого). След започване на строителните работи по деривация Джерман - Скакавица се свиква извънредно заседание на Общинския съвет на 14.12.1994 г. След бурни дебати се взема решение, с което се иска отмяна на ПМС-285.

- На 16.12.1994 г. се провежда среща с министър Левиев (без резултат за протестиращите след тази среща);

- на 20.12.1994 г. - второ извънредно заседание на Общинския съвет;

- на 22.12.1994 г. - общински протестен митинг и създаване на Инициативния комитет.

От гореспоменатата последователност на изложеното е ясно, че недоволството сред хората, напрежението и тяхната активност са нараствали с часове. Ето защо по думите на членовете на Инициативния комитет неговото създаване е било наложително, за да се канализират и овладеят действията на протестиращото население. От изнесеното в доклада се прокрадва тенденцията, че хората са протестирали просто ей така заради самия протест („протест да има независимо за какво“). Това също противоречи на истината, хората протестираха срещу: незаконността на обекта - липса на ОВОС; срещу твърдението, че водите

които се хващат в деривацията са излишни води (този регион е на воден режим от 15 - 20 години именно защото т. нар. „излишни“ води не бяха уловени чрез необходимите съоръжения за нуждите на хората от региона).

Построяването на деривацията поставя под въпрос поминъка на жителите на общ. Сапарева баня, препитаващи се почти изключително със земеделие. Техните най-плодородни земи са разположени около поречията на реките и по речните тераси, като за напояване се разчита изключително на подпочвени води, добивани чрез кладенци. С построяването на деривацията нивото на тези подпочвени води, подхранвани от пролетните разливи, рязко ще спадне и кладенците ще пресъхнат. Тъй че протеста на жителите от общината е справедлив и неизбежен. Освен че се обявиха против едно изцяло незаконно действие, освен че подобни строежи изискват съгласно ЗООС и задължителна публична дискусия с населението, която трябва да бъде проведена още на проекта фаза, което не беше направено, те се бореа за своя поминък, за тях това беше борба на живот и смърт.

7. Няма оправдание за полицейското насилие, упражнено от специализираното разделение за борба с масовите безредици спрямо гражданите от Сапарева баня. В това отношение докладът на председателя на подкомисията, представлява по-скоро свободен преразказ от доклада на министъра на вътрешните работи, отколкото обективно отражение на този позорен акт. Първо - пропуснато е да се отбележи, че полицейските служители са били снабдени не само с шлемове и щитове, а без изключение всички с палки и по-голямата част от тях - и със стрелково оръжие. Подобен тип снаряжение изобщо не отговаря на характера на акцията, която е трябвало да проведат. Второ - гражданите бяха събрани на мирен протест, за което общината е била уведомена от НД Екогласност с писмо 224/07.02.1995 г. по реда на чл. 8 ал. 2 от Закона за събранията митингите и манифестациите. Трето - заповедта на министъра на вътрешните работи Ів-23 е с дата 03.02.1995 г., но нито кметът, нито зам. кметът, нито председателят на Общинския съвет, нито което и да е длъжностно лице от община Сапарева баня не е уведомено за провеждането на полицейската акция на територията на общината, каквото уведомление се изисква изрично от закона. За разликата от скараната със закона полицейска акция, митингът на Екогласност не

е получил възражение от общината, следователно съгласно чл. 12, ал. 5 е напълно съобразен със Закона за събранията, митингите и манифестациите. Четвърто - действията на частите за борба с масовите безредици съвсем не са се ограничавали само с отместване и изнасяне на протестиращите. Хората са били ритани, удряни с палки в слабините, повалени на земята (вкл. и 80-годишни старици), влачени и арестувани, най-често без каквито и да било причини. Всички свидетелства, записани от комисията, дневниците в поликлиниката на Сапарева баня, както и публикуваните в различни вестници репортажи и снимков материал, потвърждават тези факти. Преди пристигането на полицията автомобили и камиони са били пропускани по шосето и в двете посоки. Така е било между впрочем по време на целия протест, от което са се възползвали строителите от „Хидрострой“ ЕООД - Дупница, за да продължат строежа на своя участък. Не са били допускани единствено машините и бетонните тръби на ГУСВ. Пето - нито един от протестиращите не прояви враждебност преди насилственото помитане на живата верига от шосето: хората просто са стоели на пътя и са пеели „Хубава си моя гора“ и едва след пристигането на полицията са довели няколко дървени трупи на шосето.

8. Също така с нищо не може да бъде оправдано последващото насилие от страна на специалните полицейските части, дислоцирани в Сапарева баня и Дупница. Така например на 09.02.1995 г. те са нанесли брутален побой над беззащитна жена в собствения ѝ дом, а в Дупница са имали крайно арогантно държание към гражданите, като при това без уведомяване и разрешение от кмета на Дупница г-н Панайотов са извършвали полицейски проверки, които са в прерогативите само на местната полиция.

9. Всички кандидат-депутати в Кюстендилски изборителен район са поели ангажимент пред своите избиратели за това, че няма да допуснат строежа на деривацията Скакавица - Джерман. След решението на управляващия кабинет обаче, избраните благодарение на подобни обещания депутати от БСП променят своите позиции и благославят строежа. Защитата на водата и искането за отмяна

на ПМС 285 е съпроводено с политическо нарочване на кмета, който е подписал договор, предвиждащ освен строежа на деривацията и мерки за водоснабдяване на Сапарева баня. Кметът, който е от СДС, е определен и досега като предател, а БСП печели изборите в Сапарева баня с над половината от гласовете. Създаденият по-късно Инициативен комитет обаче, макар и също доминиран от привърженици на БСП, няма политически характер и неговите акции са свързани само и единствено с екологичните и социални проблеми, произтичащи от строежа на деривацията. Във връзка с това показателно е, че неговите действия намират подкрепата на депутати както от СДС, така и от БСП (например, Петър Слабаков). След решението на кабинета на БСП да продължи строежа на деривацията до преговори с премиера Жан Виденов обаче са допуснати само представителите на БСП и то в сградата на „Позитано“, 20 - което за пръв път политизира действията на Инициативния комитет. Въпреки това безочливо и демагогско е да се твърди, че неговите действия са незаконни, след като тъкмо те противодействат на едно незаконно действие, предприето от самото правителство.

10. Самият строеж на Скакавица - Джерман преследва прозрачни политически и икономически цели. От една страна той ексхумира проекта ВК „Рила“, в който ще бъдат хвърлени милиарди, от които някои институции, фирми и частни лица са пряко заинтересовани, от друга той служи като повод за управляващото мнозинство да измени постскриптум Закона за опазване на околната среда, като по този начин се развържат ръцете на правителството за други подобни строежи (дострояване на ВК „Рила“, АЕЦ „Белене“ и пр.). Същевременно се създава удобен прецедент, при който властта действа пряко волята на местното население, погизвайки законите - прецедент, който може да бъде използван при всякакви подобни случаи. И не на последно място е очевиден политическият сценарий, свързан с местните избори в София, който опростено може да бъде описан така: създава се страхова психоза у столичани чрез заплахи за евакуация, затягане и на без това непоносимия воден режим и въвеждане на извънредно положение. Нарочват се „лошите“, които са прахосали водата в лицето

на столичния кмет, и „лошите“, които искат да уморят гражданите на София от жажда, като подкрепят протестите в Сапарева баня. И когато се стопят снеговете и язовир Искър се понапълни от собствените си водоизточници, може на избирателите да им бъде поднесена заедно с чаша вода и удобната лъжа: ето ние ви докарахме водата.

30.03.1995 г.

Валентин Василев

Едвин Сугарев

Лорета Николова

ОСОБЕНО МНЕНИЕ

по отношение на доклада на временната парламентарна комисия по проблемите на водоснабдяването на град София и изграждането на обекта "Джерман - Скакавица"

Не одобрявам забавянето на доклада на комисията с две седмици след първоначално определения от Народното събрание срок, както и забавянето на проектозакона за бюджета от страна на правителството на БСП. Поради тези две причини изпълнението на голяма част от спешните мерки, посочени в третата част на доклада, ще бъде забавено, което на практика означава удължаване на времето на действие на режима на водоснабдяване на София.

Не съм съгласен и с факта, че в тази част на доклада единствено към правителството не са отправени предложения за конкретни финансови ангажименти за решаването на проблема. Към СГО, ВИК "София", общинските фирми, Кремиковци и промишлените предприятия в доклада са направени конкретни предложения за спешни мерки - с конкретни срокове и финансиране от тяхна страна. Според доклада правителството само ще определи и одобри своята и на СГО програма, без да има конкретни препоръки от Парламента. Това да голяма степен обезсмисля дейността на комисията в тази част от нейната работа.

Считам, че приносът на Парламента за преодоляването на кризата във водоснабдяването на София можеше да бъде по-голям, ако докладът беше внесен още преди две седмици и ако той съдържаще по-точни и по-конкретни предложения към съответните институции, без разбира се да отнемяме техните правомощия.

Наред с това докладът не разкрива докрай причините, довели до кризата във водоснабдяването на София. Голяма част от тези причини са интерпретирани тенденциозно и обхващат преди всички периода 90-95 г. Истината обаче е по друга. Недавновидното социално - демографско и промишлено развитие на София е извършено далеч преди 90 година. От тогава са наследени и голяма част от проблемите на водоснабдяването - неефективни промишлени технологии, изразходващи големи количества питейна вода, занемарено водомерно стопанство, амортизирана водоснабдителна мрежа, неточни хидроложки проучвания. От този период са и големите нарушения в

санитарно-охранителната зона на яз.Искър - бунала и Вило изградени в зона А , отлагане на изграждането на пречиствателните станции В Самоков и Бистрица, слабият контрол във водосборната област на яз.Искър.

Това са част от причините, поради които подписвам предложеният от комисията доклад с особено мнение.

ВАЛЕНТИН ВАСИЛЕВ

